

Akelig dichtbij

8

In de VR-film *Shelter*, vanaf maandag te zien op de universiteit, ervaar je de oorlog in Oekraïne vanuit de schuilkelder tot op de begraafplaats. ‘Je duikt de duisternis in’

Vredesactivist Student internationale betrekkingen Baukje Harmsma gelooft in wereldvrede en wil daarom de wapenindustrie aan banden leggen. ‘Het militarisme wordt nu gevierd alsof het een feestje is. De uitgaven zijn gewoon gestoord’

10

6

Ontspoord debat Wie waren de beste (en slechtste) redenaars?

16

Maatje Hugo wandelt elke week met een senior. ‘Dit maakt mij ook vrolijker’

Raad blokkeert opheffing deeltijdstudie rechten

Rechten heeft besloten de deeltijdopleiding te schrappen. De universiteitsraad is het daar niet mee eens en stemt daarom niet in met het Leids Universitair Register Opleidingen 2026-2027. Daarvoor kunnen er geen veranderingen in het studieaanbod worden doorgevoerd.

DOOR VINCENT BONGERS

'Het is niet wenselijk om de deeltijdopleiding rechtsgeleerdheid te schrappen', zei Michel Vermeer van studentenpartij dsp-sc tijdens de universiteitsraadsvergadering met het college. 'Het neemt kansen weg voor mensen om onderwijs te volgen. Niet alleen voor studenten die werken, maar ook voor studenten met kinderen of die mantelzorger zijn. Dat geldt zeker voor rechten, dat is toch een studie die je er lekker naast kunt doen.' 'Hoe zorgen we ervoor dat iedereen in de samenleving onderwijs kan volgen?' vroeg Friso Croon Boucher van studentenpartij ons. 'Ik denk dat een deeltijdopleiding daar noodzakelijk voor is. Ik vind dit een fundamenteel punt en zie geen lijn van het college als het gaat om deeltijd.' Volgens het college is die keuze aan de faculteit. 'Het gaat om een opleidingsvariant die stopt', reageerde rector Hester Bijl. 'Niet een hele opleiding. Het primaat ligt dan bij het faculteitsbestuur en de faculteitsraad die met het voorstel heeft ingestemd. We zijn ervan overtuigd dat het besluit zeer doordacht is en stevig bediscussieerd is.' Bijl legde uit waarom Rechten deeltijd schrapt. Het avondonderwijs voor deeltijders zorgt voor veel werkdruk. 'Je moet keuzes maken over hoe je je mensen inzet. Ook Rechten moet bezuinigen. Twee varianten in de lucht houden is niet te doen.'

De faculteit vernieuwt ook komend collegejaar rigoreus het bacheloronderwijs. 'Dat is de belangrijkste reden om te stoppen met de variant. Het is moeilijk deeltijdstudenten in het nieuwe activerende onderwijsmodel in te passen.' Verder legde Bijl uit dat er voor studenten met zorgtaken en werkende studenten best ruimte is om toch onderwijs te volgen. 'De faculteit zegt maatwerk te bieden aan studenten die onder bijzondere omstandigheden studeren. Ook studenten die andere behoeften hebben, krijgen zoveel mogelijk hulp.'

De faculteit werkt aan een plan om dat te regelen en zorgt er ook voor dat alle huidige deeltijdstudenten hun opleiding kunnen afmaken.

De raad vond het niet acceptabel dat dit plan er nog niet ligt en betwijfelt of het schrappen van de opleiding de toegankelijkheid voor werkende en zorgende studenten garandeert. 'Dit is een ingrijpende maatregel', zei Vermeer. Zes procent van de rechtenstudenten is deeltijd, dat is best veel. Er is nog geen zicht op een oplossing, al wordt daar vast aan gewerkt. Wat gaan we met deze studenten doen?

Bijl: Er wordt volop ingezet dat zij hun opleiding af kunnen maken. Daar is een plan voor toegezegd. Ik kan niet meer doen dan dat.'

De raad moet instemmen met het zogeheten Leids Universitair Register Opleidingen 2026-2027, anders kan het opleidingsaanbod niet worden aangepast. 'Ik weet niet of wij daarmee kunnen instemmen vanwege deze deeltijkwestie', aldus Vermeer. 'Wanneer wordt het plan verwacht?'

Bijl: 'Voor de zomer.' Vermeer: 'We heffen dus iets op zonder plan? We hebben instemming...'

'...op het register', onderbrak vice-collegevoorzitter Timo Kos. 'Niet op de keuze van Rechten.'

Vermeer: 'Maar als we het register wegstemmen, kan het schrappen niet doorgaan.'

Bijl: 'Ja, nou ja. Dit hoort echt bij de faculteit. We kijken alleen naar het proces.'

Vermeer: 'De kern is dat als er geen plan ligt, het geen goed proces is.'

De raad stemde dan ook tegen het register. Dat kan nog worden herzien als er een goed plan komt van Rechten voor het uitfasen van de deeltijdopleiding en de mogelijkheden voor studenten die niet voltijd kunnen studeren. De raad wil ook dat het college met een visie komt over deeltijdopleidingen en op basis waarvan die worden ingesteld of opgeheven.

SVL-pioniers zwaaien af: ‘Maar nog genoeg te doen’

Elianne Wijnands en Mitchell Wiegand Bruss in de Leidse gemeenteraad, maart 2023

Bij de volgende gemeenteraadsverkiezingen treden svl-raadsleden Mitchell Wiegand Bruss en Elianne Wijnands terug. Hoe kijken zij terug op de eerste vier jaar van Leidens eerste studentenpartij? 'Tets voor elkaar krijgen duurt altijd langer dan je zou willen.'

DOOR MARK REID
FOTO TACO VAN DER EB

We zagen dat studenten werden behandeld als tijdelijke inwoners', vertelt fractievoorzitter Elianne Wijnands. 'Ze zijn er even en dan zijn ze weer weg. Dat was voor ons reden om de partij op te richten.' En met succes, bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2022, de eerste waaraan Studenten voor Leiden (svl) meedeed, veroverden ze meteen twee zetels, en werden daarmee de eerste studentenpartij in de Leidse gemeenteraad.

'Ik denk dat onze intrede in de raad heeft gezorgd dat de problematiek van studenten en jongeren zeer vaak op de politieke agenda staat', zegt raadslid en mede-oprichter Mitchell Wiegand Bruss. 'In het allereerste debat dat we hadden in maart 2022 dienden we een motie in dat het mentaal welzijn van jongeren structureel moet worden opgenomen in alle programma's van de gemeente. Dat is unaniem aangenomen en nu heeft Leiden op dat vlak een voortrekkersrol in Nederland.' Wijnands: 'Op ons initiatief is ook de jongerenraad ingesteld, wat nu een officieel adviesorgaan is van de gemeenteraad. En duo-raadsleden kunnen nu al vanaf zestien jaar plaatsnemen in de gemeenteraad, dus ik hoop volgend jaar een aantal 16-jarigen mee te zien

doen met de verkiezingen.'

Een jaar na hun verkiezing zeiden de twee raadsleden in *Mare* nog dat het pittig was als nieuwe partij in de raad te komen. Wijnands beaamt dat wederom: 'Als je vanuit het snelle studentenleven komt, was het tempo in de raad wel iets waar je aan moest wennen. Als je iets voor elkaar wil krijgen, zijn er allemaal regels en procedures voor. En het duurt altijd toch iets langer dan je misschien zou willen.' 'Wij kunnen nu wel onze opvolgers leren hoe je een motie of amendement schrijft', zegt Wiegand Bruss. 'De partij is de afgelopen vier jaar volwassen en professioneler geworden.'

Tegelijkertijd is het moeilijk om met een studentenpartij een goede continuïteit op de bouwen. Een raadstermijn duurt vier jaar, wat betekent dat veel raadsleden die een tweede termijn zouden willen doen waarschijnlijk al geen student meer zijn. Hoe ga je daarmee om als je toch een studentenpartij wil blijven? Wiegand Bruss: 'Vanaf de volgende raadsperiode gaan we dezelfde planning volgen als alle andere studentenpartijen in Nederland, dat betekent dat raadsleden in principe maar twee jaar zitten. Dat hebben we nu niet gedaan omdat we alles moesten leren. We hadden echt vier jaar nodig om de basis van de

‘Er zijn nog genoeg vooroordelen waar we tegen moeten strijden’

partij te bouwen.'

Wijnands: 'We kijken nu al wat willen we doorgeven. We hebben een heel netwerk van mensen die kunnen helpen en zijn een archief aan het opzetten. Mitchell en ik blijven zeker nog actief binnen de partij om de nieuwe fractie te steunen.'

Wiegand Bruss: 'Het zal altijd een partij door studenten voor de stad blijven.'

Hoewel ze tevreden terugkijken op hun tijd, blijft er voor hun opvolgers nog veel werk te verrichten, zegt Wijnands. 'Ik denk dat er heel veel dingen zijn die je graag wil doen. Dan zie je dat vier jaar toch ook al snel voorbij gaat.' Wiegand Bruss: 'De meerderheid in de raad gelooft nog steeds dat verkamerde panden alleen maar overlast veroorzaken en dat studenten eigenlijk aan de randen van de stad moeten wonen en niet meer in het centrum mogen. Er zijn nog genoeg vooroordelen waar we tegen moeten strijden.'

'Ik denk dat raadswerk zo'n beetje het eervolste is wat je kan doen. Zo kun je de stad iets teruggeven in de vorm van maatschappelijke betrokkenheid. Je kan echt wat betekenen voor je medestudenten en je hebt echt invloed op jouw directe leefomgeving. Ik kreeg vanuit de universiteit ook ruimte. Ik was mijn scriptie aan het schrijven tijdens de vorige campagne en mijn begeleider vond het eigenlijk alleen maar heel erg leuk dat ik dat aan het doen was.'

Wijnands: 'Ik heb het zo ontzettend leuk gevonden. Het is zo mooi om de stad te leren kennen van een hele andere kant. Je ziet dat mensen snel vast komen te zitten in de gemeentelijke gedachtegang van: oh, zo hebben we het altijd gedaan, en juist met jonge mensen met nieuwe perspectieven krijg je juist weer veel nieuwe ideeën. Daarom ben ik ook heel enthousiast om het raadswerk over te dragen aan de nieuwe generatie.'

'Er spelen zoveel dingen die voor de jonge generatie belangrijk zijn: de woningmarkt, mentaal welzijn, de klimaatnoodtoestand. In de raad kun je echt dingen doen die heel concreet en tastbaar zijn.'

Wiegand Bruss: 'Jij hebt als student even veel recht om gehoord te worden als de rest van Leiden. Het is een enorm jonge stad: we zijn met veel en al die stemmen doen er echt toe. Ik denk dat ik de rest van mijn leven lid blijf van deze partij.'

Op donderdag maakte svl bekend dat huidige duo-raadslid Claire van Megen de lijsttrekker zal zijn bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2026.

Hoe overijverige klerken de waarde van wetenschap afbranden (toen en nu)

In 1876 werd in het noordoosten van China de uit één enorm stuk graniet gehouwen herdenkingsstèle van koning Kwanggaet'o de Grote (wat zoveel betekent als 'Grote Gebiedsuitbreider') gevonden. De stèle, die bijna zesenhalve meter hoog is en een omtrek van vier meter heeft, was in 414 door koning Changsu ('Lang Leven', de man werd 97 jaar waarvan hij er 79 met de scepter zwaaide) opgericht ter ere van zijn vader Kwanggaet'o.

Wat de stèle zo bijzonder maakt zijn de 1800 Chinese karakters die van onder tot boven alle vier zijden van de steenklomp bedekken – elk ruwweg zo groot als de vuist van een man. Met deze 1800 karakters wordt niet alleen de oorsprongsmythe van

Koguryō verteld, de staat waarover Kwanggaet'o en Changsu regeerden, als je het mij vraagt een Mantsjoerijse staat, maar Koreaans volgens de Korea's en Chinees volgens China.

Ook werden de vele veroveringen die Kwanggaet'o zijn postume naam hebben gegeven en het verhaal van de bewakers van de stèle verteld (als ik eerlijk ben, vind ik dit nog fascinerender dan de in graniet gebeitelde Grote Geschiedenis).

1876 was ook het jaar waarin Japan Korea, toen nog Chosŏn geheten, onder dreiging van maritieme artilleriebombardementen dwong om voor Korea oneerlijke handelsrelaties aan te kopen met Japan. Dit zou uiteindelijk leiden tot de formele annexatie van Korea door Japan in 1910.

In dit proces van kolonisatie was het Japanse verhaal belangrijk. Waarom 'mocht' Japan Korea koloniseren? Waarom lag dit in de lijn der verwachting? Waarom was het niet alleen moreel 'goed' maar ook historisch en spiritueel noodzakelijk, onvermijdelijk zelfs?

De stèle van Kwanggaet'o ging in deze verhalen een cruciale rol spelen - en speelt dat vandaag de dag nog steeds.

De inherente moeilijkheid van een tekst interpreteren die vijftienhonderd jaar eerder is geschreven in een heel particuliere context is in de beste omstandigheden al geen sinecure. In een context waarin overheden druk uitoefenen, zoals in een koloniale omgeving, is het vele malen moeilijker.

Het duurde dan ook niet lang voordat Japanse geleerden de tekst van de stèle, die bovendien na vijftienhonderd jaar gaaf te hebben doorstaan beschadigd raakte toen een overijverige lokale beambte besloot vegetatie van het oppervlak af te branden (zo'n praktisch en theoretisch uitgedaagd type dat vandaag de dag prima in de Tweede Kamer terecht zou kunnen), in Japans voordeel uitlegden. Een bepaalde passage werd door hen uitgelegd als een feitelijke eerdere kolonisatie van een deel van het Koreaanse schiereiland door een vroegere Japanse staat, Wa. Met andere woorden, Korea was al eens gekoloniseerd door Japan en daarom dus niet

‘Zo’n praktisch en theoretisch uitgedaagd type zou prima in de Tweede Kamer passen’

nog een keer.

Koreaanse geleerden, onder wie de beroemde historicus Chŏng Inbo reageerden met een tegengestelde vertaling van de tekst en interpretatie ervan. Chŏng, van wie de UB handgeschreven gedichten heeft die hij aan de legendarische Robert van Gulik schreef, ging met zijn overigens begrijpelijke en sympathieke sentimenten wetenschappelijk net zo goed verschrinkelijk de boot in.

Ook na de bevrijding waren de interpretaties van een van de belangrijkste primaire bronnen over de Koreaanse oudheid vaak niet bepaald wetenschappelijk. Het Japanse kolonialistische narratief moest nog immer omver en daarnaast bestonden er nu twee ideologisch tegengestelde Korea's die elk hun geschiedenis anders moesten en wilden zien.

Sommige dingen zijn blijkbaar de favoriete speeltjes van de duivel, want begin jaren tweeduizend, toen althans in Zuid-Korea en Japan geleerden over het algemeen hun eigen achtergrond en nationaliteit heel aardig een plek hadden weten te geven in hun wetenschappelijke analyses, stormde China de Koreaanse oudheid met veel politiek gedreven wetenschappelijk geweld binnen en claimde met terugwerkende kracht de geschiedenis van Koguryō, nu dan ook Gaogouli, als Chinees. De stèle van Kwanggaet'o speelde hierin weer een cruciale rol, zowel wetenschappelijk als symbolisch.

De stèle staat nog steeds fier overeind in Ji'an in China en een perfecte replica staat even fier voor het Oorlogsmuseum in Seoul. De 1800 in graniet uitgebeitelde karakters mogen even geruststellend beeld lijken te geven van de onveranderlijkheid en zekerheid van het verleden, maar de vele interpretaties van de stèletekst laten zien dat niets minder waar is. En dat de bemoeienis van overheid en politiek met wetenschap hetzelfde effect hebben als het wegbranden van vegetatie op een vijftienhonderd jaar oude granieten kolos – weinig goeds en zeker niets van wetenschappelijke waarde.

Een zangeres slingert boven de gracht, gewikkeld in doeken

Afgelopen weekend vond de vijftiende editie van Schemerstad plaats. Bezoekers bewonderden in het avondlicht theater vanuit het water. Er werden vijf voorstellingen opgevoerd, speciaal gemaakt voor dit evenement. De rondvaart begon met Sky

Dance, een mix van muziek, live zang en acrobatiek in de lucht. De zangeres was gewikkeld in witte doeken waarin ook een luchtacrobate hing. Aan het einde van de rondvaart werd het verhaal verbeeld over een prinses die werd gevangengehouden

door haar boze binnenwereld en bijbehorende wachters. De wachters hinderen haar haar eigen dans te dansen, maar de prinses weet hen uiteindelijk mee te nemen in haar bevrijdingsdans. Foto's Taco van der Eb

(Des)informatie stopt niet bij de grens

Protest in Katwijk tegen coronavaccinaties, in 2021. Na de pandemie scherpte de EU de regels omtrent desinformatie aan

Om burgers te beschermen tegen desinformatie, bestempelt de Europese Unie het probleem inmiddels als een veiligheidsdreiging. Promovendus Sophie Vériter vindt dat problematisch. 'Niet alles hoeft een veiligheidskwestie te zijn.'

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN
FOTO TACO VAN DER EB

desinformatie verder aan. 'Dat was een tweede wake-upcall. De taskforce die zich bezighield met het monitoren en factchecken van desinformatie had nauwelijks impact op het publiek. Ook konden platforms vrijwillig gedragscodes ondertekenen, maar bij overtredingen daarvan bleven sancties uit.'

Toen vrijblijvendheid niet bleek te werken voerde de EU de Digital Services Act in. 'Deze wet legt platforms ook veel verplichtingen op om maatregelen te nemen om desinformatie en online propaganda te voorkomen.' Maar nadat Rusland Oekraïne binnenviel in 2022, is de EU wat de promovendus betreft doorgeslagen. 'De EU legde toen een verbod op op Russische staatsmedia als RT en Sputnik. Media verbieden is echt ongekend, hoe slecht ze ook zijn. Je beperkt hiermee namelijk de informatie- en persvrijheid en dat past volgens mij niet bij waar de EU voor staat. Daarnaast is de vraag nog of het wel legaal is om dit te doen. Deze beslissing werd door Nederlandse internetproviders aangevochten bij het Europees Hof van Justitie.' Bovendien is de maatregel 'volkomen ineffectief', vindt Vériter. 'Mensen kunnen die sites nog steeds bezoeken met een VPN en wat de Russische staatsmedia publiceren, wordt nog steeds doorgegeven aan niet verboden media. Je kunt die informatieroom niet tegenhouden. Het is echt alsof je de oceaan probeert te stoppen met een soort pleister.'

De EU kon deze maatregel nemen doordat desinformatie werd geframed als een veiligheidsdreiging. 'Voor lidstaten is het veel makkelijker om steun te krijgen voor beleid, als ze het probleem presenteren als een veiligheidsdreiging. Dat zie je ook bij migratie: dat is geen veiligheidsprobleem op zich, maar dat is het wel geworden omdat politici en beleidsmakers er zo over praten. Dat gebeurt nu ook bij desinformatie.'

Dat ligt anders voor de Baltische staten. 'Zij zien desinformatie wel als een veiligheidsprobleem, omdat ze eerder door de Sovjet-Unie zijn binnengevallen. Ze dragen een historisch trauma van hoe Russische propaganda hun onafhankelijkheid en vrijheden ondermijnde. Bovendien is een groot deel van de bevolking Russischtaalg en heeft toegang tot Russische media die propaganda verspreiden. Voor hen is de dreiging reëel, maar voor landen als Nederland niet. Toch neemt de EU die Baltische angst als uitgangspunt.'

Maar die angst heeft volgens Vériter ook een schaduwzijde. 'Als je een probleem presenteert als een veiligheidsdreiging, wek je de indruk dat het gaat om een noodsituatie. Daarmee kun je de normale wetgevingsprocedures omzeilen, en dat gaat ten koste van transparantie, verantwoording en controles. Besluiten worden sneller genomen, achter gesloten deuren en zonder inspraak van het publiek. Zodra iets als "veiligheidsdreiging" wordt geframed, lijkt opeens alles geoorloofd.'

Daardoor vergroot de kloof tussen burgers en instellingen, vreest Vériter. 'Je sluit het publiek uit van het debat en van de democratische besluitvorming. Dat is problematisch, want je bepaalt hoe hun informatie-universum eruitziet, zonder hen daadwerkelijk bij die beslissing te betrekken.'

Een ander risico is dat andere landen dit voorbeeld van de EU zullen volgen. 'Wat de EU doet, wordt internationaal vaak gezien als de norm. Israël heeft inmiddels ook bepaalde media verboden onder het mom van veiligheid. De EU schept zo een bepaald precedent.'

Uit onderzoek blijkt dat factchecken en debunking van desinformatie op de lange termijn niet effectief is, en Vériter is er niet van overtuigd dat media verbieden helpt. 'Zogenoemd "prebunking" is wel effectief. Dus voorkomen dat mensen gemanipuleerd kunnen worden helpt wel. Mensen zijn geneigd informatie te geloven die ze als eerst hebben gehoord. Het is heel moeilijk om daarna nog onze gedachten over iets te veranderen.'

Om daarvoor te zorgen moeten burgers het kritisch denkvermogen en de mediawijsheid vergroten. 'Onderwijs is dus heel belangrijk. In Finland krijgen ze bijvoorbeeld op de basisschool les over hoe ze nepnieuws online kunnen herkennen. Ik denk dat elk EU-land dat zou moeten doen.'

'We moeten hier op mondiale schaal over nadenken. Het heeft weinig zin om te proberen iets te controleren waarover je geen controle kunt hebben. Staten stellen wel wetten op over informatie, maar informatie stopt niet bij landsgrenzen. Je kunt als Europa of de Verenigde Staten zoveel wetten verzinnen als je wilt, maar je kunt burgers niet beschermen tegen desinformatie als China niet meedoet aan de oplossing.' Vériter erkent dat dit een utopie lijkt. 'Maar ik ben een dromer. Ik geloof dat alles onmogelijk lijkt, totdat het gebeurt. Veel dingen die eerst ondenkbaar waren, werden na honderd jaar toch werkelijkheid. Informatiechaos is niet iets om bang voor te zijn, maar gewoon onderdeel van ons leven waarmee we moeten leren omgaan. En dat begint met wereldwijde samenwerking.'

Wat staat hier eigenlijk?

Personeelspartij UB wil dat universitaire documenten in begrijpelijk Nederlands worden geschreven. Het college snapt de kritiek en belooft beterschap. ‘Het kan een stuk compacter en duidelijker.’

DOOR VINCENT BONGERS

De partij diende het voorstel ‘Begrijpelijke taal’ in waarin het college en universitaire ambtenaren de oproep kregen ervoor te zorgen ‘dat de stukken die ter vergadering voorliggen zo inclusief mogelijk zijn, helder en bondig in taal en formulering zijn’, en ‘het gebruik van bestuurlijk jargon vermijden’.

‘De hoeveelheid leesvoer die we elke keer krijgen is erg groot’, zei raadslid Agur Sevinck van UB tijdens de universiteitsraadsvergadering tegen het college. ‘Vandaar mijn oproep om de stukken zo leesbaar mogelijk te maken.’

Ter illustratie van het voorstel schreef Sevinck een gedicht (zie kader) van bijna duizend woorden met de titel ‘Hoe bekostiging subsidie werd’ dat vrijwel uitsluitend uit citaten bestaat van de Kadernota met daarin de financiële plannen van de universiteit.

‘Het punt van begrijpelijk taalgebruik herken ik in veel stukken’, reageerde vice-collegevoorzitter Timo Kos. ‘Er is bij iedereen een grote behoefte aan compacte stukken die de grote lijn van beleid weergeven. Meer bestuurlijke duiding van documenten zou ook kunnen helpen.’

Wel vond Kos dat er een ‘onderscheid gemaakt moet worden tussen hoe je com-

muneert naar een brede gemeenschap over beleid. Dat moet sowieso begrijpelijker en navolgbaarder, versus de technische stukken die daar soms onder liggen’. Niet alle financiële stukken zijn bedoeld voor communicatie naar de hele organisatie, stelde hij. ‘Hoe je dat vervolgens samenvat en goed naar buiten brengt, daar kunnen we nog een slag in maken. Met technische details daaronder voor mensen die er dieper op in willen gaan.’

‘Het gaat niet alleen om de ingewikkelde terminologie, er staat ook ontzettend veel herhaling in de stukken’, zei Floske Spijksma van UB. ‘Ik lees vaak bijna dezelfde alinea, dat kan ook opgeschoond worden.’

Kos: ‘Als je het over het bestuursverslag hebt, dan herken ik dat heel erg. Ik merk te dat zelf ook op. Op dat punt kunnen we ook nog heel veel stappen zetten. Het kan een stuk compacter.’

Een van de suggesties in de raad was om een taalmodel te gebruiken om beter leesbare stukken te fabriceren. Kos zag dat niet zitten. ‘Ons beleid is dat we beleidsstukken en bedrijfsgevoelige informatie niet in AI stoppen. Copilot is nog niet toegestaan. We komen nog met nieuw AI-beleid.’

‘Het helpt al als er in een stuk een index staat waar termen worden uitgelegd’, opperde Sami Katkhouda van studentenpartij DSP-sc. ‘Bijvoorbeeld wat solvabiliteit betekent. Dat zou de kloof al enigszins dichten.’

‘Dat is een goede suggestie’, reageerde Kos. ‘Dat deden we een tijd al, maar dat gebruik is een beetje weggezaakt. We gaan het weer doen en voegen het toe aan de documenten.’

Hoe onbegrijpelijke taal poëzie werd

Fragmenten uit ‘Hoe bekostiging subsidie werd’, het gedicht dat raadslid Agur Sevinck samenstelde uit de tekst van de Kadernota. Het hele gedicht staat op mareonline.nl.

Volgens de SER zal menskracht de komende dertig jaar de beperkende factor blijven. Evenwicht wordt in ieder geval bereikt door te streven naar een allocatieresultaat waarbij sprake is van evenwicht tussen beschikbare middelen en allocaties

(...)

Het College van Bestuur heeft in 2023 meer gealloceerd dan beschikbaar was; als voorschot van de oploep in 2024 en verder. Hierdoor is een negatieve geoomerkte reserve allocatieresultaat MKA ontstaan in 2023. Het positieve allocatieresultaat 2025 wordt toegevoegd aan deze reserve.

Daarbij zal worden aangegeven wat randvoorwaardelijk is om de uitvoering van het strategisch plan tot een succes te maken. Voor nu acht het College van Bestuur het niet opportuun om hier al taakstellingen aan te verbinden

(...)

Omdat alle maatregelen bij elkaar opgeteld uiteindelijk de taakstelling uit het HLA overschrijden, ontvangen universiteiten het saldo als een bijdrage voor werkdruk en talentbeleid. Er wordt meer energie gestopt in een centrale aanpak van AIM middels focus op E&W

Voor de benutting van in het verleden opgebouwde bestemmings- en bestemde reserves van faculteiten en expertisecentra is, zolang de middelen worden besteed aan het beoogde doel, geen toestemming nodig van het College van Bestuur. Aan die reserve is ultimo 2023 M€ 2 extra toegevoegd voor het werkdrukverlichtingsfonds. Deze wordt binnen de vernieuwingsmiddelen separaat gevolgd.

(...)

Door tegelijk te werken met een groeibijdrage kan het na-ij effect dat als gevolg van het gebruik maken van realisatiecijfers optreedt, voor het grootste deel worden gecompenseerd mocht er sprake zijn van een groei. In de modelbekostiging vanaf 2025 zijn de kwaliteitsmiddelen niet meer separaat zichtbaar maar verwerkt in het onderwijsdeel

(...)

strategische plannen per instituut, die keuzes faciliteren opdat ze aansluiten bij de decentrale situaties. Op termijn (2029) daalt het aantal fte licht als gevolg van het stijgen van salarislasten door periodieken.

Geert Wilders en toenmalig premier Mark Rutte tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen in de Tweede Kamer, 2023

Hoe het debat ontspoorde

Decaan en historicus Henk te Velde schreef een boek over de Nederlandse geschiedenis van politieke redenaars. ‘Wilders zou dertig jaar geleden geen succes hebben gehad.’

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROECK
FOTO ANP

‘Een redenaar zonder publiek is geen redenaar’, zegt Henk te Velde op de vraag hoe hij een goede politieke debater zou definiëren. ‘Dat publiek is historisch gebonden’, gaat de hoogleraar Nederlandse geschiedenis verder, ‘en daarbij speelt de tijdgeest zeker een rol: iemand als Geert Wilders zou dertig jaar geleden geen succes hebben gehad en Joop den Uyl zou nu bepaald niet meer succesvol zijn. Daardoor kun je eigenlijk geen sluitende definitie vaststellen.’ In zijn boek *Land van redenaars en debat*, dat Te Velde heeft overhandigd aan oppositieleider Frans Timmermans, zet hij de Nederlandse debatgeschiedenis uiteen vanaf het eerste parlement uit 1796 tot aan de coronacrisis en de slavernijexcuses. Daarvoor maakte hij onder meer gebruik van het werk van tientallen studenten, die speeches van bestuurders, dominees en politici analyseerden. ‘Ze kwamen soms met heel originele keuzes.’ Als voorbeeld noemt hij de radiopreek van dominee Johannes Buskes in maart 1948, waarin hij acties van Nederland in de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog veroordeelde. ‘Dat was op dat moment zeer controversieel en leverde een enorme heisa op. Buskes was een verzetsheld met een groot gezag, en dat zette hij in om te zeggen dat wat Nederland in Indonesië deed, verdraaid veel leek op wat de nazi’s in Nederland hebben gedaan. Die speech was waardevolle input voor mijn boek.’

Volgens Te Velde moet een goede redenaar zijn publiek mee kunnen nemen en overtuigen. Daarvoor zijn zeker niet alleen feitelijke argumenten (logos) van belang,

maar moeten zij ook indruk maken met ethos (geloofwaardigheid van de spreker) en pathos (emoties). ‘Een goede redenaar moet ze alle drie toepassen, maar de mate waarin het ene of het andere element meer aanwezig is, kan verschillen.’ Een goed voorbeeld daarvan uit de recente debatgeschiedenis is het debat over het Nederlandse slavernijverleden, vindt Te Velde. In september 2021 betoogde Bijz-leider Sylvana Simons dat zij hoopte nooit in een land te leven waar het slavernijverleden zou worden afgedaan als ‘lang geleden’.

Te Velde: ‘De slavernij blijft iets abstracts zolang het over anderen gaat, maar zij maakte het persoonlijk en haalde het dichtbij door te vertellen dat de oma van haar moeder het nog had meegemaakt. Ook zei ze dat ze nog maar een paar generaties in haar familiegeschiedenis kon terugzoeken, omdat de rest is verdwenen.’ Zo maakte ze invoelbaar dat de slavernij helemaal niet lang geleden is. ‘Dit alles bracht ze overtuigend en met een zekere welsprekendheid. Zij stond daar namens al die mensen die daar niet meer konden staan, maar als het ware in haar voortleefden.’

Simons toonde dus zowel ethos, pathos als logos. ‘Pathos is vaak riskant: je overtuigt er meestal alleen de mensen mee die al overtuigd zijn. Maar zij slaagde erin ook indruk te maken op buitenstaanders, want zelfs toenmalig premier Mark Rutte en BBB-leider Caroline van der Plas waren overtuigd door haar verhaal.’

Een debat dat juist volkomen uit de bocht vloog was tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen van 2011.

‘Rutte viel echt uit zijn rol. Je zag de premier praten als een Minervabal met een Leidse bek’

rvv’er Raymond de Roon had eerder gezegd: ‘Daar komt de islamitische aap uit de mouw en hij heet Erdogan’, verwijzend naar de Turkse premier. Premier Rutte nam afstand van die uitspraak, waarna rvv-leider Geert Wilders hem geïrriteerd ‘Doe eens normaal man!’ toewierp. Daarop antwoordde Rutte: ‘Doe zelf normaal!’ Te Velde: ‘Hier ontspoorde het debat aan beide kanten. Ze zijn allebei boos en verliezen de controle. Je ziet de premier als een soort Minervajongen praten, als een bal met een Leidse bek. Hij viel echt uit zijn rol. Daartegenover staat Wilders die normaal gesproken altijd precies instudeert wanneer hij uit de bocht vliegt. Ik ben ervan overtuigd dat dit een *slip of the tongue* was.’

Een ander voorbeeld waarbij een politicus de plank missloeg, staat ook op het conto van Wilders. ‘Dat was de “koppenvoddentaks”. Die was wel bedacht en ingestudeerd, maar sloeg zowel in de Tweede Kamer als bij zijn achterban niet aan.’

Daarentegen is Wilders ook vaak succesvol bij zijn achterban. ‘De metaforen die bij het publiek goed werken, zijn voor Kamerleden vaak niet de overtuigendste. Ze veroorzaken ophef en boeien daarom een deel van het publiek. Denk aan “nepparlement” of “tsunami van asielzoekers”. Die laatste is heel goed gevonden, die was net na die tsunami in Indonesië. Een enorme golf verbinden met buitenlanders, als een ongecontroleerd iets dat overwelddigt, was een pakkend beeld. En tegelijkertijd heel polariserend en feitelijk zeer kwetsieus.’

D66-leider Rob Jetten is ook een sterke debater, vindt Te Velde. ‘Zijn achterban gelooft erin dat je met redelijkheid overal kunt komen en dat je het parlementaire systeem moet beschermen. Hij gebruikt veel logos, want hij probeert zuiver te redeneren. Dat past ook bij D66. Je moet een stijl kiezen die past bij wie je vertegenwoordigt.’

Is feitelijke argumentatie minder belangrijk geworden nu er steeds meer populistische partijen op het Binnenhof rondlopen? ‘Ik vind het lastig om dat zo te zeggen, want hoe meet je dat precies? Maar ik zie wel dat het primaire publiek zich tegenwoordig meer buiten dan binnen de Tweede Kamer bevindt: als je nu effectief wil zijn, moet je allereerst je achterban zien te bereiken. Partij voor de Dieren doet dat bijvoorbeeld door filmpjes van mishandelde dieren te tonen, in plaats van allerlei feiten op tafel te leggen. Dat is veel effectiever.’

Henk te Velde, *Land van redenaars en debat*. Politieke welsprekendheid en discussiecultuur in Nederland van 1800 tot nu. Uitgeverij Prometheus, 408 pp. €35

‘Ik moet me bewust zijn van alle emoties’

Henk te Velde is sinds maart decaan van de financieel in zwaar weer verkerende faculteit Geesteswetenschappen. In zijn boek *Land van redenaars en debat* schrijft hij als bestuurder ook de praktische kant van het redenaarschap te leren kennen.

‘Als bestuurder sta je voor meer dan je persoonlijke mening’, licht hij toe. ‘Je moet dus voorzichtiger zijn en kunt niet meer zomaar van alles naar voren brengen. De faculteit staat door de bezuinigingen voor ingewikkelde besluiten en daar vindt iedereen wat van. Medewerkers zijn boos, verdrietig of onzeker en dat kan ik me goed voorstellen als het gaat om je baan of werk. Of ik nu een-op-een met een medewerker praat of voor een groep, ik moet me continu van die emoties bewust zijn.’

‘Ik realiseer me ook dat als het erop aankomt – hoe ingewikkeld dit werk ook is – ik als decaan in een comfortabelere positie zit dan de mensen die minder controle hebben op wat er gaat gebeuren. Des te belangrijker is het dat medewerkers zien dat je als bestuurder betrokken bent. Ze moeten zien dat het je wat kan schelen. Een goede redenaar kan alleen overtuigen als je zelf gelooft in waar je voor staat. Dat is als bestuurder niet anders.’

Het luchtalarm ging al 60.806 keer

In de VR-film *Shelter* ervaar je hoe het voelt als er elk moment een raket kan inslaan. De documentaire is van maandag tot en met vrijdag te zien in de kelder van de Schouwburgstraat. ‘Wat zeg je tegen een kind als je boven bommen hoort vallen?’

DOOR VINCENT BONGERS

Het is een zomerse dag in een Oekraïense stad. Op straat loopt een vrouw, ze draagt een handtas, er is een reclamebord te zien. Het lijkt een alledaags tafereel.

BAM!

Plots is er een enorme explosie, het beeld schokt door de inslag van een Russische raket. De vrouw overleeft de klap ternauwernood. Het volgende beeld is een krappe schuilkelder ergens in een dorpje op het platteland. Er klinkt een luchtalarm. Tegenover een groepje mensen in de kelder staat een groot aantal weckpotten met voedsel. De kijker staat zelf midden in de ondergrondse ruimte, beleeft het claustrofobische gevoel mee. De mensen die de Russische bombardementen proberen te overleven, staan om je heen. Je hoort ze ademen.

Zo begint de virtualreality-film *Shelter* van de Nederlandse regisseur Sjors Swierstra en co-regisseur Ivanna Khitsinska uit Oekraïne, die is geproduceerd door de Amsterdamse studio ScopicLabs. De film is te zien op het Just Peace Festival in Den Haag. In het gebouw aan de Schouwburgstraat van de Universiteit Leiden worden kijkers van 16 juni

tot en met 22 juni naar de kelder geleid waar ze een vr-bril en koptelefoon krijgen en vervolgens zestien minuten in Oekraïne zijn.

De film toont verschillende schuilkelders. Je ziet een bunker waar twee militairen in volledige gevechtsuitrusting voor hun stapelbed staan. Omdat je haast naast ze staat, zijn bevreemdende details goed te zien. Op het kogelvrijvest van een van de soldaten zit een sticker van Grogue, de ‘Baby Yoda’ uit de Star Wars-serie *The Mandalorian*. Het schattige wezentje detoneert met de Kalasjnikov die zo dichtbij is dat je hem haast kan grijpen. In de kelder van het kinderziekenhuis van Kyiv liggen zwangere vrouwen op bedden. ‘Ik vind dat een heel mooie scène’, zegt Swierstra. ‘Ik heb zelf ook twee kinderen, dus ik weet hoe spannend het is als je partner hoogzwanger is. Deze vrouwen zijn alleen, want hun mannen zijn aan het vechten voor hun gezin of gesneuveld. De verpleegster stelt ze met zoveel zachtheid en tederheid gerust. Dat is een *tone of voice* die ik ook ken: alles komt goed.’

Het idee voor de film kwam een aantal weken na de inval in februari 2022. ‘Ik sprak met Justin Karten van ScopicLabs over de plannen die zij hadden voor een meer ingewik-

keld vr-project in Oekraïne. Ik stelde toen voor het simpel te houden. In de metro van Kyiv waren mensen aan het kamperen omdat ze moesten schuilen voor luchtaanvallen. Als je daar nu een camera neerzet, is dat enorm indrukwekkend. Door het 360-beeld word je ondergedompeld in de omgeving.’

‘We vingen thuis twee Oekraïense vluchtelingen op’, vertelt Erik Jan Bijvank van ScopicLabs. ‘Een moeder en haar zoontje. Heel toevallig hadden deze mensen contact met Babylon’13, een filmgenootschap in Kyiv waarmee we zijn gaan samenwerken. Zo ontstond ook het contact met Khitsinska. Zij is producent en heeft ons voorgesteld aan Oekraïense cameramensen, geluidsmensen en researchers.’ Zij kreeg een steeds grotere rol. Op een bepaald moment was het voor de mannelijke filmers te gevaarlijk om naar de frontlinie te gaan omdat zij gerekruteerd kunnen worden om zelf te gaan vechten, vertelt Swierstra. ‘Toen heeft Ivanna gezegd: “Ik ga het zelf doen.” Ze pakte de camera en leerde zichzelf filmen. Ze heeft in dorpjes vlak bij het front de mooiste scènes gedraaid en kreeg de rol van co-regisseur.’

Swierstra ging zelf ook naar Oekraïne. ‘We zijn in Lviv, Kharkiv en Kyiv met de Oekraïense crew naar allerlei schuilkelders gegaan, zodat je de variatie ziet. Soms is het een kelder, of een parkeergarage, maar het kan ook een heel mooie locatie zijn waar bijvoorbeeld een opera wordt opgevoerd. We hebben zelf ook het luchtalarm meegemaakt en gezien hoe schuilkelders gevuld raken met mensen. Dat was wel belangrijk om te ervaren als je zo’n film wil maken. ‘Eén keer schrokken we om drie uur ’s nachts wakker van het luchtalarm. En dan vraag je je af: moet ik nu naar de kelder? Moet ik iets meenemen? Hoelang gaat dat duren? Dat is heel onwerkelijk. Ik heb daar misschien een uurtje gezeten en toen was het weer over. Voor ons viel het allemaal mee.’

Voor de Oekraïners duurt de ellende al meer dan drie jaar. ‘Sinds de start van de invasie is het luchtalarm in het land 60.806 keer afgegaan en zijn 15.438 explosies geteld.

In het eerste jaar van de oorlog hebben kinderen gemiddeld veertig dagen in een schuilkelder doorgebracht. Dat vind ik heel heftig. Wat doet dat met je geest, ook op lange termijn? Wat zeg je tegen een kind als je boven bommen hoort vallen?’

Dat een aanval elk moment kan plaatsvinden, maakt het nog beangstigender, zegt Swierstra. ‘Midden in de nacht; als je ochtends boodschappen gaat doen of als je met je kind naar het ziekenhuis moet. Het is echt een terreurcampagne.’

De regisseur vindt het mooi dat de film wordt vertoond in de kelder van het gebouw aan de Schouwburgstraat. ‘Het is heel interessant dat het daadwerkelijk onder de grond is, want dan gaat de fysieke omgeving en die virtuele beleving in elkaar overlopen. Een kelder heeft een bepaald soort atmosfeer, luchtvochtigheid en akoestiek. Je duikt de duisternis in.’ Buiten de installatie staan tv-schermen en wordt een kaart van Oekraïne getoond waar realtime is te zien waar in het land het luchtalarm afgaat.

‘De film moest geen *war porn* worden’, zegt Bijvank, en dat is *Shelter* ook niet. Er zijn fragmenten die licht scheppen in de duisternis van de kelders. Een orkest treedt op en er wordt gedanst in een van de ondergrondse schuilplaatsen. Schoolkinderen komen uit de schuilkelder als het seïn veilig eenmaal is gegeven. Een van hen gaat in het doel op het voetbalveld staan. De wedstrijd gaat gewoon weer verder. ‘Het leven gaat door, ook al is het ondergronds’, zegt Swierstra. ‘En juist dat palet aan ervaringen is belangrijk om te laten zien. Er is pijn, rouw, verdriet en angst, maar ook vrolijkheid, mensen maken muziek en er worden baby’s geboren. Geluk is er nog steeds.’

‘Het is met de mensen daar gemaakt en deels voor de mensen daar’, aldus Bijvank. ‘We moeten niet vergeten wat daar gebeurt en waar we hier ook voor moeten waken. We kunnen niet rustig achteroverleunen.’

Shelter, 16 t/m 20 juni, Gebouw Schouwburgstraat, Den Haag

Niet iedere ontvoering van een kind is dat ook

Rechtshouders oordelen soms te snel dat er sprake is van ontvoering van kinderen, zegt jurist Simona Florescu. 'Er ontstaat dus een vacuüm in de wet, waarvan kinderen de dupe worden.'

DOOR ELSE VAN DER STEEG

Soms zouden wetten meer moeten meebewegen met de actualiteit, vindt Simona Florescu. Ze promoveerde op het zogeheten Haags Kinderontvoeringsverdrag (HKOV) waarin afspraken staan over internationale kinderontvoering: het meenemen van kinderen over grenzen zonder toestemming van beide ouders. Sinds 1980 hebben 103 landen dit verdrag ondertekend. Alleen: sindsdien is een deel van de regelgeving echter verouderd, aldus Florescu. 'In de basis zegt deze wet: als een kind weggehaald wordt uit het thuisland, en dit gaat in tegen voogdij, dan moet de rechtbank simpelweg beslissen dat het kind terug moet keren.'

Maar zo simpel is het niet, beargumenteert de jurist. 'Kijk bijvoorbeeld naar voogdij: in het verdrag wordt dat nu gezien als de mogelijkheid tot "veto": de ene ouder kan altijd een veto uitspreken over de emigratie van het kind samen met de andere ouder. Ook als de vader niet bij het kind woont en weinig tot niets te maken heeft met de opvoeding van het kind. Dat betekent dat iets te snel aangemerkt wordt als een ontvoering. De leefsituatie van het kind wordt in die afweging niet meegenomen.'

Stel: het kind vertrekt met een ouder naar het buitenland. Ook al heeft het kind nooit met de achterblijvende ouder geleefd, dan nog wordt de verhuizing aangemerkt als ontvoering. Er zijn gevallen waar de rechtbank bepaalde dat de zorg voor het kind verantwoordelijkheid is van beide ouders, ongeacht of dit is hoe het er in de praktijk aan toeging. Florescu: 'Als we "voogdij" horen, gaan we er snel vanuit dat de ouder die de zorg draagt degene is die is achtergebleven. Maar als je de statistieken bekijkt, zie je dat in het grootste deel van de gevallen juist de zogeheten *primary care parent* het kind meeneemt. Sterker nog, maar in 12 procent van de gevallen wordt een kind weggehaald bij de eerstelijnsverzorger. Dit wijkt af van de verwachting over wat kinderontvoeringen zouden inhouden.'

De meeste kinderen die ontvoerd worden zijn onder de zes jaar oud. 'Als je naar losse zaken kijkt, is een veelgehoord argument van moeders die hun kind "ontvoerd" hebben dat ze vluchtten voor huiselijk geweld.' Andere redenen zijn bijvoorbeeld economische redenen of eenzaamheid van een ouder die niet goed kan integreren in het nieuwe land.

Daar komt bij dat naar een vertrek naar het buitenland veel normaler is geworden. 'Vroeger was migratie een *once in a lifetime* activiteit. Maar tegenwoordig verhuizen mensen veel makkelijker over landsgrenzen voor bijvoorbeeld een baan, gedurende kortere periodes. Die gewoontes zijn veranderd sinds de invoering van het verdrag. Maar familiewetgeving, waaronder het HKOV, valt, is vrij rigide. Kinderrechten benadrukken steeds meer het belang voor het kind om contact te hebben met beide ouders. En dat betekent ook: fysiek in de buurt zijn. Vanuit dit perspectief kunnen ouders dus bijna nooit verhuizen, zelfs niet als ze gescheiden zijn.'

En dat staat dan weer haaks op migratiewetgeving. 'Want op dat gebied hebben rechtbanken er helemaal geen probleem mee om een van de ouders te deporteren. Er ontstaat dus een vacuüm in de wet, waarvan kinderen de dupe kunnen worden.'

Volgens Florescu zou het effectiever zijn om flexibeler met deze wetgeving om te gaan door ook de voogdij mee te nemen in de overweging van een rechter, als het gaat om het terugsturen van een kind naar het land van herkomst. 'Dat is in het belang van het kind. Er staat bijvoorbeeld in de wet dat een kind niet teruggestuurd moet worden naar het thuisland als het daar gevaar loopt. De kinderontvoeringsrechter kijkt hier nu niet naar. Ze zeggen meestal: "Die afweging ligt bij de rechter in het thuisland." Maar ik denk dat ze dit juist wel moeten. De bezwaren die de "ontvoerende" ouder aandraagt, moeten niet worden genegeerd ten behoeve van die rigide wetgeving.'

Militarisme wordt gevierd alsof het feest is

De tweejaarlijkse wapenbeurs Defence and Security Equipment International in Londen, 2021

Student internationale betrekkingen Baukje Harmsma wil de wapenindustrie aan banden leggen en de escalatie van conflicten een halt toeroepen. Maandag spreekt ze op de Just Peace Dialogue in Wijnhaven. 'Het is heel erg kwalijk om vredesactivisten weg te zetten als Poetin-fans. Hij is absoluut de *bad guy*.'

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO ANP

'Als kind was ik vooral bezig met het klimaat en dierenleed', zegt masterstudent internationale betrekkingen Baukje Harmsma (26) die maandag spreekt op de eerste van een serie Just Peace Dialogues in Wijnhaven en meedoet aan de NAVO Tegentop. 'Mijn eerste protest was voor het behoud van de plaatselijke cultuurvereniging. Ik was elf en niet erg bezig met oorlog.'

'Op mijn zeventiende werd ik lid van GroenLinks en hield ik me voornamelijk bezig met diversiteit, dekolonisatie en racisme. Pas na de Russische aanval op Oekraïne kreeg ik meer aandacht voor vredesprocessen en militarisme. 'Ik maak deel uit van de beweging LinksBoven binnen GroenLinks-PvdA die zich onder andere inzet voor anti-militarisme en anti-imperialisme. Bij partijcongressen dienen we moties in waarin we oproepen tot een dialoog. Ik ben naar voren geschoven in dat debat door de anderen vanwege mijn studie: "Daar weet jij vast het meest vanaf." 'Ik vind het heel erg kwalijk als mensen vredesactivisten neerzetten als: "Jij bent voor Poetin." Hij is absoluut de *bad guy*. Na de inval was ik een van de initiatiefnemers van een protest bij de Russische ambassade.' Harmsma laat een tatoeage van een vredesduif op haar arm zien. 'Ontworpen en gezet door de Oekraïense activist Valeria in de stijl van Picasso.'

Wat moet er volgens jou veranderen?

'Wereldleiders maken ons bang: haal noodpakketten in huis en bereid je voor op oorlog. Het is belangrijk om daar iets tegenover te zetten, gebaseerd op collectieve en inclusieve veiligheid in de hele wereld, niet op vijandsbeelden.

'Er is een visie op de korte termijn nodig om oorlogen te stoppen, maar ook een visie om langdurige vrede te realiseren. Omdat wereldmachten niet het initiatief nemen tot ontwapening, moeten burgers wereldwijd daarop aandringen.'

Wat moet er als eerste gebeuren om de oorlog in Oekraïne te stoppen?

'Op korte termijn moet er een echte dialoog tussen staten komen, ook tussen Rusland en Oekraïne. Dat gesprek is noodzakelijk om vrede mogelijk te maken. Staatshoofden focussen op dit moment niet op vrede, maar op oorlogen winnen.

'Heel kwalijk is dat het internationaal recht steeds vaker wordt geschonden, ook door Amerika en NAVO-bondgenoten. Rusland doet dat al decennia. Als ik hier protesteer tegen Poetin, boeit hem dat uiteraard niets. Ik heb meer invloed op wat mijn staat doet. Voor mij is het versterken van internationaal recht heel erg belangrijk.'

Als er elke nacht kruisraketten vallen die slachtoffers maken, is het moeilijk om tot een gesprek te komen.

'Dat is heel lastig. Maar blijven praten is belangrijk, ook al is dat makkelijk gezegd vanuit een veilig huis in Nederland. Dialoog kan escalatie voorkomen. Want een van de grootste problemen is juist dat het steeds verder uit de hand loopt. Het gaat dan niet alleen om de Oekraïne-oorlog maar ook om Israël, Iran, Amerika, India en Pakistan. Dat zijn conflicten die kunnen leiden tot de inzet van nucleaire wapens.'

Is een dialoog met Poetin überhaupt mogelijk?

'Het moet voor de wereldveiligheid. Ik zeg niet: laat Poetin een *pinky swear* doen dat hij vrede wil en laat het daarbij. Feit is dat Rusland Oekraïne heeft aangevallen maar de NAVO-staten moeten ook kritisch kijken naar hun eigen rol in het creëren van deze onveilige situatie.'

De defensie-uitgaven moeten juist naar vijf procent van het BBP.

'Het idee is dat we Oekraïne moeten helpen, want ze beschermen onze normen en waarden. Als je zegt dat de soevereiniteit van Oekraïne wordt geschonden en daarom steun noodzakelijk is, heeft dat een heel andere lading dan de boodschap dat zij vechten voor onze vrijheid. Als je die link legt, gaan mensen veel sneller mee in het verhogen van defensie-uitgaven.

'Dat narratief moet echt doorbroken worden. Ik ben niet tegen Oekraïne tot op zekere hoogte steunen. We moeten echter geen clusterbommen en dergelijke leveren zodat ze die op Rusland kunnen gooien. Het militarisme wordt nu gevierd alsof het een feestje is. Puur qua uitgave vind ik het gewoon gestoord.'

De angst is dat Rusland het niet bij Oekraïne laat.

'Mogelijk, maar steeds meer wapens kopen is geen oplossing. De theorie van afschrikking faciliteert alleen maar een wapenwedloop. Je komt steeds verder van Rusland af te staan, waardoor het risico op escalatie juist groter wordt.'

Ben je helemaal tegen de wapenindustrie en -handel?

'Als markt zeker. De wapenindustrie investeert, lobbyt en verdient aan verschillende kanten van conflicten. Er zijn mensen die naar Europa vluchten omdat hun leven bedreigd wordt door soldaten met wapens van Europese en vooral ook Amerikaanse fabrikanten. Diezelfde industrie bewapent instanties zoals Frontex die deze vluchtelingen tegen moeten houden.

'Ik zou natuurlijk het liefst zien dat er helemaal geen wapens meer gemaakt worden. Voorlopig is dat niet mogelijk. De industrie moet in de tussentijd volledig worden generationaliseerd. Verbied winst op wapens, dan haal je het economische belang eruit.'

'Sommigen willen het sturen van wapens helemaal stopzetten. Ik vind echter wel dat mensen het recht hebben op zelfverdediging. Maar ik ga niet de straat op voor meer wapens voor Oekraïne.'

Frans Timmermans wil meer defensie-uitgaven. Ben je voorstander van de fusie GroenLinks-PvdA?

'Dat botst inderdaad. Timmermans is natuurlijk onze partijleider, maar niet dé partij. Er zijn echt wel verschillende geluiden, ook vanuit de PvdA-hoek met Jan Pronk, die hoor je veel minder. Ik ben tegen een fusie die niet op inhoud gedreven is. We moeten echt belangrijke gesprekken hebben over de basisbeginselen van de nieuwe partij. Hoe worden die verschillende geluiden gehoord?'

Zou je in dienst gaan?

'Ik heb geen dienstplichtbrief gehad, maar ik zou weigeren.'

Wat vinden je medestudenten van je standpunten?

'Ik word niet neergezet als een gekkie. Het gesprek met elkaar is altijd mogelijk. Een groot deel van hen is het tot op zekere hoogte met me eens. Zeker als het gaat om mijn waarschuwing over escalatie en mijn oproep tot terughoudendheid.'

Just Peace Dialogue deel 1: Imagining Peace, Wijnhaven, maandag 16 juni, 16.00 uur, gratis, wel online inschrijven. De **NAVO-Tegentop** is op 21 en 22 juni. Harmsma is betrokken bij de **Jongeren Vredesconferentie** in Den Haag, De Haagse Hogeschool (23-24 juni)

Kijk voorbij de waan van het grote geld

Academische excellentie is *niet* het vermogen om megabeurzen binnen te halen, betoogt **Salvador Santino Regilme**. Hoe zorgen we ervoor dat academische kernwaarden niet worden uitgehold onder het mom van financiële behoedzaamheid?

Nu Nederlandse universiteiten zich opmaken voor een periode van bezuinigingen, verschijnen er weer bekende begrippen in onze inbox: 'excellentie', 'veerkracht', 'strategische prioriteiten'.

Door het vage en veelvuldige gebruik van dit soort termen dreigen we fundamentele vragen uit het oog te verliezen: waar is de universiteit eigenlijk voor bedoeld? En belangrijker nog: hoe zorgen we ervoor dat de intellectuele en ethische grondslagen van de universiteit – grondig onderzoek, vernieuwend onderwijs en waardevolle bijdragen aan de samenleving – niet worden uitgehold onder het mom van financiële behoedzaamheid?

Binnen de geestes- en sociale wetenschappen groeit de indruk dat academische erkenning steeds meer afhangt van het binnenhalen van grootschalige externe financiering, met name Nederlandse en Europese megasubsidies. Hoewel deze nadruk niet officieel in het promotiebeleid is vastgelegd, blijkt zij in de praktijk wel degelijk bepalend voor hoe academisch prestige en institutionele waarden worden geïnterpreteerd.

Ik hoop oprecht dat ik het mis heb, maar als deze indruk een bredere trend weerspiegelt, dan is dat reden tot zorg: het vermogen om geld binnen te halen wordt aangezien voor academische excellentie.

Serius academisch onderzoek wordt gekenmerkt door *peer-reviewed* publicaties in gerenommeerde wetenschappelijke tijdschriften met strenge criteria en door boeken van erkende uitgevers die deskundig zijn beoordeeld. Deze publicaties vergen veel tijd en inspanning en zijn van grote invloed op academische en maatschappelijke debatten. Helaas wordt hun waarde vaak overschaduwd door megasubsidiebedragen en slagingspercentages.

Toen ik bijna tien jaar geleden aankwam in Nederland maakte ik iets opmerkelijks mee. In een afdelingsrapport vermeldde een academicus het aantal Twitter-volgers als maatstaf voor impact. Maar zichtbaarheid is niet hetzelfde als wetenschappelijk succes. Deze verwarring van online metrics met intellectuele bijdrage wijst op een zorgwekkende ontwikkeling: publieke betrokkenheid wordt gereduceerd tot performatieve populariteit in plaats van gebaseerd te zijn op kritisch inzicht en bewijs. Publieke wetenschap is belangrijk, maar alleen als die gebaseerd is op inhoudelijke diepgang.

Deze vertekening schaadt de opleiding van toekomstige wetenschappers. Bij megasubsidies voor de geesteswetenschappen worden meerdere promotieplaatsen ingebed in vooraf bepaalde kaders. Hoewel dit vanuit een financieringsperspectief logisch lijkt, brengt dit top-downmodel het risico met zich mee dat beginnende onderzoekers en academici onderzoeksprogramma's moeten uitvoeren die zij niet zelf hebben opgezet. Het gevolg is dat er minder ruimte overblijft voor onafhankelijk denken, vernieuwing, autonomie en baanbrekend onderzoek dat buiten de

Protestposter tegen de bezuinigingen op hoger onderwijs bij de Leidse universiteitsbibliotheek. Foto Taco van der Eb

Baanbrekend onderzoek realiseer je niet via bureaucratische doelstellingen, maar met onafhankelijkheid, diepgang, intellectualisme en durf

trends valt die worden bepaald door invloedrijke onderzoekers met een groot netwerk.

Als hun opleiding had plaatsgevonden binnen de rigide kaders van de megasubsidies van vandaag, dan is het moeilijk voor te stellen dat vernieuwende denkers als Saskia Sassen, Neferti X.M. Tadiar, Nancy Fraser, Cynthia Enloe, Achille Mbembe, Samuel Moyn of Julian Go dezelfde gedurfd intellectuele koers zouden hebben gevolgd. Hun baanbrekende werk was niet het resultaat van vooraf bepaalde agenda's, maar van de vrijheid om ongemakkelijke maar belangrijke vragen te stellen, disciplinaire grenzen te overschrijden en orthodoxe denkbeelden aan te vechten – en dat zijn nu juist de voorwaarden die door

de huidige financieringsregelingen steeds meer worden beperkt.

Deze onderzoekers slaagden erin een nieuwe invulling te geven aan global studies omdat zij de vrijheid hadden om vragen te stellen die afweken van de norm, machtsverhoudingen aan de kaak te stellen en disciplines en geografische grenzen te overbruggen. Dit soort onderzoek realiseer je niet via bureaucratische doelstellingen, maar met academische ecosystemen waarin onafhankelijkheid, diepgang, intellectualisme en durf worden beloond. Het kan – en móet – beter. Nederlandse universiteiten moeten investeren in promotieprogramma's binnen de geestes- en sociale wetenschappen waarin PhD-projecten

bottom-up en op individuele basis worden vormgegeven.

Dit kan samengaan met het huidige model van betaalde promotieplaatsen dat arbeidsrechten van promovendi waarborgt. Het belangrijkste verschil is dat de promovendi hun eigen onderzoeksvragen opstellen – gebaseerd op hun eigen visie en ondersteund door een promotiecommissie – in plaats van dat ze vooraf worden ingepast in bepaalde megasubsidiekaders en onderzoeksagenda's.

Deze aanpak bevordert juist die kwaliteiten die een promovendus behoort te ontwikkelen: analytische onafhankelijkheid, intellectuele creativiteit en een diepgaande expertise in het gekozen vakgebied.

Het is hoog tijd dat we terugkeren naar een beloningssysteem dat is gericht op wat echt belangrijk is: intellectuele output op basis van rigoureuus en langdurig academisch werk. Dit betekent dat we grondig, *peer-reviewed* onderzoek, vernieuwend onderwijs en waardevolle bijdragen aan de samenleving moeten belonen.

Dit model wordt al gehanteerd door gerenommeerde instellingen in Hongkong, Singapore, Seoul, Londen, Toronto, Massachusetts en Chicago, en door opkomende kenniscentra in Kuala Lumpur, Jakarta en Manilla. In veel van hun academische afdelingen ondersteunt wetenschapsfinanciering het onderzoek zelf, en dient het niet als maatstaf voor excellentie. Erkenning wordt verdiend door kwaliteit te leveren – zorgvuldig beoordeelde boeken en artikelen, inspirerend onderwijs en ideeën die invloed hebben op het openbare leven – en niet alleen door financiering binnen te halen.

Maar er is goed nieuws: ook in Nederland hebben we al zulke academici. Je vindt hier zowel Nederlandse als internationale wetenschappers die niet alleen publiceren in toonaangevende tijdschriften en bij vooraanstaande uitgeverijen, maar ook vernieuwend onderwijs geven en zich actief inzetten voor de samenleving. Het zijn juist deze academici die onze universiteiten op de wereldkaart zetten. Maar wat nu als ze buiten de boot vallen bij het aanvragen van subsidies of controversiële onderwerpen uitkiezen? Wat als er sprake is van excellentie, maar die niet wordt ondersteund door megasubsidies?

Als Nederlandse universiteiten zich financieel, structureel of strategisch gaan reorganiseren, mogen deze wetenschappers geen bijzaak zijn. Zij moeten leidend zijn in hoe we de toekomst vormgeven. Hun manier van werken, didactische vernieuwing en inzet voor de academische gemeenschap en kritische publieke debatten moeten we juist behouden, niet afschrijven. Als we hen links laten liggen omwille van 'efficiëntie', dan is dat niet alleen een morele misstap, maar ook schadelijk voor de instelling zelf.

Dit is geen pleidooi tegen publieke onderzoeksfinanciering, want die is van essentieel belang voor het academische ecosysteem. Maar we moeten de middelen niet verwarren met het doel. De waarde van financiering schuilt in wat ze mogelijk maakt: baanbrekend onderzoek, het ontwikkelen van kritische denkvaardigheden bij onze studenten en het bevorderen van een onbevreesde cultuur voor kritisch onderzoek.

In *Not for Profit* waarschuwde Martha Nussbaum dat het verwaarlozen van de geesteswetenschappen de fundamente van het democratische leven uitholt. De universiteit moet een toevluchtsoord zijn voor *slow thinking*, een gemeenschap van onderzoek en een plek waar kennis het algemeen belang dient.

In tijden van crisis moeten we keuzes maken over wat we willen beschermen. Als financieringslogica zwaarder weegt dan het academische doel, dreigt de universiteit een uitgeholde instelling te worden: weliswaar goed beheerd, maar zonder inhoudelijke diepgang.

Dus laten we een andere keuze maken. Laten we werken aan een universiteit die belooft wat echt belangrijk is.

Salvador Santino Regilme is universitair hoofddocent en opleidingsvoorzitter van de masteropleiding International Relations aan het Instituut voor Geschiedenis van de Universiteit Leiden

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van €4.500 te boven gaan

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord, basisonderwijs**, 11 leerlingen. Groep 4 t/m 8. **Voortgezet onderwijs**: *Nederlands, brugklas mavo-havo. *Nederlands, 4 havo. *Nederlands, spelling, 2 vwo. *Mbo student, niveau 4 Engels. *Economie, Engels, 2 vmbo basis/kader. *Biologie, Engels, internationale schakelklas. *Nederlands, Engels, 4 vmbo. *Rekenen, 2 VSO. **Leiden-Zuid**, *5 leerlingen basisonderwijs. *Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoonen@oww.leiden.nl.

Inloopconcert door Joël Boone (**orgel**), maandag 16 juni 13.00 uur tot 13.30 uur, **Academiegebouw, toegang gratis**.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi-commerciële instanties. De prijs voor en Maretje-extra is €23,- incl. btw voor elke vijftigertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet b.v., Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem, | +31 (0)23-5714745, info@bureauvanvliet.com

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl of weekbladmare@protonmail.com
Website mareonline.nl
Twitter @weekbladmare
Mastodon @weekbladmare@mastodon.online
Bluesky @mareonline.nl
Instagram @weekbladmare
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 5.000

Hoofredactie:
Frank Provoost:
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie:
Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl
Marcille van der Kraan
m.w.s.van.der.kraan@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mark Reid
m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Else van der Steeg
e.h.van.der.steeg@mare.leidenuniv.nl
Andrew Vanderleek (stagiair)
Emma van Kalmthout (stagiair)

Medewerkers:
Emiel Beinema | Lente van den Berg | Remco Breuker | Lisa Boshuizen | Josette Daemen | Lorenzo Gerritsen | Mathijs de Jong | Pol Koopman | Henrik Laban | Zahra Menguellati

Art direction en vormgeving:
Marcel van den Berg, joostmarcellis.nl
Fotografie: Taco van der Eb | Marc de Haan
Illustraties: Bas van der Schot | Silas.nl

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk

Advertenties:
Bureau van Vliet b.v., Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem, Telefoon 023 - 571 47 45, E-mail sales@bureauvanvliet.com bureauvanvliet.com/advertentie/Weekblad

Redactieraad:
Kutsal Yesilkagit (voorzitter) | Frank Israel (vice-voorzitter) | Alexander Pleijter (secretaris) | Willem van der Does | Annemarie Drahmann | Nour Eldin Emara | Rosanne Hertzberger | Hermelijn Smits

Het komt altijd op hetzelfde neer: zie mij

Voor een ‘een sprookje voor grote mensen’ als *Cyrano* zal altijd publiek blijven bestaan, zegt acteur Jeroen Spitzenberger die de hoofdrol vertolkt, inclusief grote neus. ‘Een goed verhaal kun je ook aan de keukentafel spelen.’

DOOR ELSE VAN DER STEEG
FOTO WILLEM VAN WALDERVEEN

‘Je moet gewoon spelen, ook als je net je cavia hebt begraven, of het hebt uitgemaakt met je vriendin’

‘Het is een prachtige rol’, zegt acteur Jeroen Spitzenberger (49). ‘Ik kan er iedere avond iets anders in leggen. Alles tussen melancholie, verbittering, woede, schaamte, zelfspot en overmoed.’

De Nederlandse acteur en Gouden Kalf-winnaar heeft het over zijn hoofdrol in de toneelvoorstelling *Cyrano*, zaterdag te zien in de Leidse Schouwburg. Het verhaal is bekend: legeraanvoerder Cyrano de Bergerac is een briljant redenaar, maar onzeker vanwege zijn grote neus. Hij is verliefd op zijn nichtje Roxane, maar zij is verliefd op Christian. Christian is weliswaar een mooie man, maar hij beheerst niet bepaald de kunst van de retorie. Cyrano schrijft daarom de liefdesbrieven aan Roxane, die Christian ondertekent. Als beide mannen naar het front worden gestuurd om te vechten, gaat Cyrano door met het sturen van liefdesbrieven in naam van Christian. Maar deze keer zonder Christians medeweten.

Spitzenberger: ‘Cyrano is een man van uitersten: hij geniet hoog aanzien in het leger en is ongeslagen op het wapen. Hij kan goed praten en vertellen, is geestig en gebruikt mooie metaforen.’

Hoe heeft u zich voorbereid op deze rol?

‘Je hele leven bereid je je al voor, zeker als acteur. De rollen die ik nu speel, op mijn eind veertigste, zullen weer voorbereiding vormen voor de rollen die ik over tien jaar speel. Natuurlijk moet je de techniek beheersen. Maar ook verbeelding en levenservaring neem je mee. Je kan altijd putten uit je eigen leven. Je kan je er altijd iets bij voorstellen.

‘Ik speelde delen van de rol twintig jaar geleden voor het eerst, tijdens workshops. Ik heb nu meer levenservaring, dus benader de rol anders. En wat ik nu meemaak, is weer een voedingsbodem voor alles wat hierna komt. Filosofisch, maar zo zie ik het echt.’

Zijn er karaktereigenschappen van Cyrano die moeilijker zijn om te vertolken?

‘Nee. Je hebt alles op je palet, het is een kwestie van het juiste deurtje openzetten bij het juiste materiaal. Dat haalt het in je naar boven. Je kan elke kant op spelen die je maar wil. Je toont jezelf, maar dan in een ander personage. Jij bent het, met je eigen geest, lichaam en energie, je neemt alles mee.

‘Je kleurt mee met de *vibe* van de avond. De lol en de uitdaging van het spelen is het levendig houden, leren om niet te veel te vinden, niet te veel na te denken en in het moment te zijn. Je moet jezelf aan zetten en gewoon gaan. Of je die dag je cavia begraven hebt, het hebt uitgemaakt met je vriendin, je moet gewoon spelen.’

Cyrano is onzeker over zijn grote neus. Hoe is het om voor deze rol van uiterlijk te veranderen?

‘Noodzakelijk, maar ook weer niet. Het is nodig voor de vorm van de voorstelling en het verhaal dat we willen vertellen. Tegelijkertijd geloof ik er altijd in dat als je een goed verhaal te vertellen hebt, je hem ook aan de keukentafel zou kunnen spelen.

‘Stel dat die neus een keer niet aanwezig is in het theater, spelen we die voorstelling toch. Dan zorg ik dat jij die neus voor je ziet. Die *suspension of disbelief*, daar moeten wij als acteurs mee helpen.’

Hoe kan een verhaal uit 1897 vandaag de dag nog relevant zijn?

‘Door het zeer invoelbare plot. Het heeft kenmerken van een sprookje voor grote mensen: er zit een mate van overdrijving in. Het kan kinderlijk aandoen, maar op een slimme manier.

‘Je hebt een heel helder uitgangspunt: man is verliefd op vrouw, vrouw wil een ander, man twijfelt aan zijn eigen uiterlijk, heeft een grote bek gekregen om dat te compenseren, maar heeft een heel klein hartje. Hij schrijft liefdespoëzie aan zijn object van begeerte. Maar zij denkt weer dat dat van de ander komt.

‘Het heeft de geestige bestanddelen van een sprookje: Cyrano met zijn grote neus is een groteske overdrijving van een gemankeerd zelfbeeld. Dat doe je zelf ook als je verliefd bent: je gaat met meer onzekerheid naar jezelf kijken. Dat is aandoenlijk, en daarom kunnen hele generaties genieten van zo’n verhaal. Die basale gevoelens over liefde, verliefd zijn, projectie, die zijn tijdloos. Dat zijn menselijke gegevens. Als dat in een verhaal zit dat slim is en geestig, dan heb je een klassieker te pakken: dat is *Cyrano*.

‘Het is een nieuwe bewerking op een klassiek en universeel menselijk thema. Het werd in 1970 opgevoerd, in 1995, nu doen wij het. Over dertig, veertig jaar wordt het nog steeds opgevoerd. Er zullen altijd generaties zijn die behoefte hebben aan een verhaal als *Cyrano*. Er is publiek voor, want het appelleert aan heel menselijke gevoelens over verliefdheid, onzekerheid en de bespiegelingen van menselijke schoonheid.

‘De verschijningsvormen veranderen, de thema’s niet. Twintig jaar geleden had je geen *selfies*, waren *likes* op Instagram niet belangrijk – sterker nog: het bestond niet. Misschien ging je vroeger naar de opera, opgedoft, lekker ruikend, *fashionably late* binnenvallen. Het komt op hetzelfde neer: ijdellheid en validatie zoeken. Zie mij, erken mij. Het zijn allerlei varianten van hetzelfde soort gedrag. Mensen veranderen niet, maar de tools waarmee ze zich uiten wel.’

Jeroen Spitzenberger, Keanu Visscher e.a. *Cyrano*, Leidse Schouwburg, 14 juni, 20.15. Tickets €25-40

Van Alles is liefde tot Het jaar van Fortuyn

Jeroen Spitzenberger (1976) studeerde van 1994 tot 1998 aan de Hogeschool voor de Kunsten in Arnhem. Hij speelde hierna in tientallen theaterproducties, series en films.

Een van zijn eerste rollen speelde hij in de film *De Tweeling* (2002), gebaseerd op het boek van Tessa de Loo.

Ook speelde hij hoofdrollen in de films *Alles is Liefde* (2007), *Süskind* (2012) en *Mannenharten* 1 en 2 (2013 en 2015).

Vanaf 2004 staat Spitzenberger bijna jaarlijks op het toneel. Hij speelde bij verschillende theatergezelschappen en vertolkte onder andere rollen in *Eline Vere* (2007), *Pier Paolo Pasolini* (2010), en

Het Stenen Bruidsbed (2013).

Spitzenberger had rollen in onder andere de tv-series *Gooische Vrouwen*, *Divorce* en *Oogappels*. In 2022 speelde hij de titelrol in de dramaserie *Het jaar van Fortuyn*, over de verkiezingsstrijd tussen Pim Fortuyn en Ad Melkert in 2001 en 2002. Voor deze rol won Spitzenberger het Gouden Kalf voor beste hoofdrol in een dramaserie.

De serie werd ook genomineerd voor een Zilveren Nipkowschijf. In 2024 was hij te zien in televisieprogramma *Wie is de Mol?*. Spitzenberger heeft een relatie en drie kinderen, van wie twee uit een eerder huwelijk.

‘Een moment samen helpt om de dag iets vrolijker te maken’

DOOR **SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK**
FOTO **TACO VAN DER EB**

Jij wandelt wekelijks met een senior. Hoe kwam je daar zo bij?

‘Klopt. Ik ben met hem in contact gekomen via Careibu, een organisatie die eenzame ouderen koppelt aan jongeren om hen gezelschap te houden door eens in de week langs te gaan voor een praatje en bijvoorbeeld een rondje te wandelen. Het is op vrijwillige basis en het traject duurt zes maanden.’

Is dit je eerste maatje?

‘Nee, ik was hiervoor gekoppeld aan een man in een rolstoel die net als mijn huidige maatje verblijft in een verzorgingshuis. Hij was alleen heel erg gesloten en

op zichzelf. Het was de bedoeling om hem wat meer naar buiten te krijgen. ‘Dat lukte, maar de gesprekken verliepen heel stroef. Als ik hem vroeg hoe het ging of wat zijn hobby’s waren kreeg ik nauwelijks reactie. Op de derde afspraak bleek hij geen behoefte te hebben aan een gesprek, dus toen was ik vanuit Alphen aan den Rijn voor niks gekomen. Dat vond ik wel jammer.

‘De keer daarna viel hij op het begin van de afspraak in slaap, toen heb ik twee uur aan zijn bed gezeten. Ik wist niet of het een goed idee was om hem wakker te maken. Toen hij eenmaal wakker werd, was de tijd om en heb ik hem ge-

dag gezegd. Het was een beetje een ongemakkelijke situatie. ‘Naderhand heb ik bij mijn coördinator aangegeven dat het misschien beter was om me aan een ander maatje te koppelen, want de klik was er gewoon niet.’

Nu wandel je wekelijks met een oudere meneer. Hoe is dat?

‘Ik wist op het begin niet dat hij beginnende dementie had, dus dat signaleerde ik pas tijdens de eerste ontmoeting. We wandelen elke donderdag door park Matilo, meestal een half uurtje. Op de eerste wandeling merkte ik dat hij zijn vragen herhaalde. Dan herhaal ik gewoon rustig mijn antwoorden. Bij de derde ontmoeting had ik de indruk dat hij me herkende en nog wist dat we de week ervoor hadden gewandeld. ‘Hij is erg geïnteresseerd in biologie, dus daar stel ik hem vragen over. Of ik vraag hem wat hij graag in het zorgcentrum doet waar hij verblijft. Daar is alleen niet zo veel te doen, dus hij kijkt tv en leest veel boeken.’

Waarom vind je dit belangrijk om te doen?

‘Ik ben zelf ook een best gesloten persoon, en dan kan het best weleens eenzaam worden. Er kunnen wel mensen om je heen zijn, maar dat betekent niet per se dat je er ook connectie mee hebt. Als er iemand is met wie je kan praten en een momentje samen hebt, helpt dat al om de dag iets vrolijker te maken. ‘Wanneer ik na de wandeling aan hem heb gevraagd hoe hij het vond, en hij zegt dat het een fijne wandeling was, dan ga ik zelf ook vrolijker weg. Dan heb ik toch iets goed gedaan.’

COLUMN | ZAHRA MENGUELLATI

Liever chaos met vuur dan orde zonder ziel

Bij International Studies is de zomer begonnen. Tijdens het invullen van de *course evaluations* be kroop me het verdrietige besef dat ik geen les meer ga krijgen van deze docenten. De feedback op het laatste essay dat ik gisteren inleverde is waarschijnlijk het laatste wat ik hoor. Geen prikkelende discussies meer in de pauzes. Onze kennisuitwisseling is hierbij ten einde. Iedereen heeft wel die docenten die écht gepassioneerd zijn. Ze hoeven niet eens perfecte pedagogische skills te hebben of elke les een slide met leerdoelen. Sterker nog, mijn favoriete docenten sprongen van de hak op de tak en hadden ronduit chaotische syllabi. Toch zou ik, waar mogelijk, zo weer een extra vak van ze volgen. Neem bijvoorbeeld mijn professoren voor Afrikastudies. Hun lessen hebben mij passie, nieuwsgierigheid en

verwondering gebracht. Zeker niet om hun duidelijke PowerPoints, maar om de manier waarop ze vertellen over het continent waarmee ze al hun hele leven bezig zijn. Stefano Bellucci vertelde ons graag over de lekkere wijnen die hij had geproefd in de landen die hij bezocht, en gaf kritiek op ons Westerse (en onwetende) beeld. Walter Nkwi haalde studenten naar voren om ze als een goedbedoelende cabaretier te *shamen* voor het niet kennen van belangrijke auteurs. Door hem heb ik nu mijn tweede boek van Achille Mbembe op mijn nachtkastje liggen. Als dank gaven we mijn docent Arabisch bloemen na ons tentamen. Hij nam met liefde onze lessen over toen een andere docent uitviel. Als we hem hiernaar vroegen (en vaak ook ongevraagd), legde hij tot in de diepte de grammatica en het taalgebruik uit. Het zorgde er vaak al snel voor dat we minstens een week vertraging hadden in de studieplanning, maar hij schonk ons wel de rijkdom van zijn taal. Het is al helemaal fantastisch als een *lecturer* kan inhaken op eigen ervaringen in het werkveld. Als ze eindelijk een college geven over hun eigen onderwerp van expertise werkt het enthousiasme aanstekelijk. Zelfs op een maandagmorgen. Zo belandde een docent taalkunde eindelijk bij gebarentalen. In

plaats van ons er droog over te vertellen, regelde ze een collega uit Ghana die ons kwam laten zien hoeveel gebaren Ghanezen gebruiken in het dagelijks leven.

Zo’n *course evaluation* invullen, doet me terugblikken op de rol van een docent in mijn leerproces. Als ik hun uitleg beoordeel, denk ik terug aan de momenten waarop ik snel meeschreef omdat er iets werd gezegd dat me prikkelde. De beste docenten zijn die waarvan je zo hele citaten neerpent in je notities. Natuurlijk wil iedereen uiteindelijk weten welke hoofdstukken je moet leren voor het tentamen, dus oordelen op organisatie en duidelijkheid is ook zeker belangrijk. Toch denk ik dat we soms de passie van docenten vergeten mee te rekenen. We mogen hun toewijding niet zomaar voor lief nemen. Zij zijn de lijm tussen ons en de stof.

Ik zou altijd een docent verkiezen die moeite heeft niet uit te lopen met uitleggen en discussiëren, boven een tutor die strak een lessenplan volgt en studenten constant in discussiegroepen zelf de stof laat uitvogelen. Liever chaos met vuur dan orde zonder ziel. Een lont gaat nou eenmaal niet aan als de kaars waarmee je hem probeert aan te steken gedoofd is.

Zahra Menguellati is student International Studies

‘De beste docenten zijn die waarvan je zo hele citaten neerpent’